

I

[595a] Πραγματικά, είπα ἐγώ, συλλογίζομαι κι ἓνα σωρὸ ἄλλα πράγματα γι' αὐτὴ τὴν πόλη, τὰ ὅποια μὲ κάνουν νὰ πιστεύω πὼς ἦταν πέρα ἀπὸ κάθε ἀμφιβολία σωστὸς ὁ τρόπος ποὺ τὴν θεμελιώσαμε· προπάντων τὸ ὑποστηρίζω αὐτὸ ὅταν ἀναλογιστῶ τὴν ποίηση.

Σὲ τί ἀναφέρεσαι; ρώτησε.

Στὴν ἀπόλυτη ἄρνησή μας νὰ ἐπιτρέψουμε νὰ μπεῖ στὴν πόλη τὸ κομμάτι τῆς ποίησης ποὺ ἔχει χαρακτήρα μιμητικό· ὅτι δὲν πρέπει μὲ κανέναν τρόπο νὰ τὸ ἐπιτρέψουμε, αὐτό, κατὰ τὴ γνώμη μου, ἔχει γίνει φανερὸ μὲ μεγαλύτερη καθαρότητα *τώρα*, ποὺ ἔχουμε πιά ξεχωρίσει τὶς διαφορετικὲς [b] δυνάμεις τῆς ψυχῆς.

Τί ἐννοεῖς;

Ἐδῶ ποὺ τὰ λέμε, μεταξύ μας —γιατὶ ἀσφαλῶς δὲν θὰ πᾶτε νὰ μὲ καρφώσετε στοὺς τραγικοὺς ποιητὲς καὶ στοὺς ἄλλους τεχνίτες τῆς μίμησης—, ἔχω τὴν ἐντύπωση πὼς ὅλα αὐτὰ κουτσορευοῦν τὴ σκέψη ἐκείνων ποὺ τὰ ἀκοῦνε, ἅμα αὐτοὶ δὲν ἔχουν ὡς ἀντίδοτο τὴ γνώση τί σταλήθεια εἶναι τοῦτα τὰ πράγματα.

Τὰ λὲς αὐτά, ρώτησε, ἔχοντας τί στὸ νοῦ σου;

Πρέπει νὰ τὸ πῶ, εἶπα ἐγώ, παρόλο ὅτι ἡ μιὰ κάποια ἀγάπη καὶ ὁ σεβασμὸς ποὺ ἀπὸ παιδὶ τρέφω γιὰ τὸν Ὅμηρο μὲ κάνουν νὰ μὴ θέλω νὰ μιλήσω. Γιατὶ δὲν ὑπάρχει ἀμφιβολία [c] πὼς εἶναι ὁ πρῶτος δάσκαλος καὶ ὁ ὁδηγητὴς ὅλων αὐτῶν τῶν μεγάλων τραγικῶν. Ὡστόσο δὲν εἶναι σωστὸ νὰ βάζουμε τὸν ἄνθρωπο πάνω ἀπὸ τὴν ἀλήθεια, κι ἔτσι αὐτὸ ποὺ ἔχω στὸ νοῦ μου πρέπει νὰ τὸ πῶ.

Βεβαιότατα, εἶπε.

Ἄκου λοιπόν, ἢ μᾶλλον, νὰ ἀπαντᾷς.

Ρώτα με.

Θὰ μποροῦσες νὰ μοῦ ἔλεγες τί ἐπιτέλους εἶναι, γενικῶς, ἡ μίμηση; Γιατὶ ἐγὼ ὁ ἴδιος δὲν καταλαβαίνω τί ἀκριβῶς θέλει νὰ κάνει.

Καὶ περιμένεις τώρα, εἶπε, νὰ τὸ ἔχω καταλάβει ἐγώ!

[596a] Δὲν θὰ ἦταν διόλου παράξενο, εἶπα· γιατὶ ἔχει συμβεῖ πολλὰ πράγματα νὰ τὰ δοῦν ἄνθρωποι, ποὺ δὲν βλέπουν καλά, πρωτύτερα ἀπὸ ἄλλους μὲ ὀξύτερη ὄραση.

Αὐτὸ εἶναι ἀλήθεια, εἶπε· ὅμως μπροστά σου δὲν θὰ ξεθάρρευα νὰ διατυπώσω μιὰ ὁποιαδήποτε γνώμη μου· γι' αὐτὸ κοίταξε νὰ τὸ κάνεις ἐσύ.

Συμφωνεῖς τότε νὰ ἀρχίσουμε ἀπὸ ἐδῶ τὴν ἔρευνά μας ἀκολουθώντας τὴ συνηθισμένη μέθοδο; Συνήθως, δηλαδή, δεχόμαστε ὅτι ὑπάρχει μιὰ ὁρισμένη ἰδέα —μία σὲ καθεμιὰ περίπτωση— γιὰ κάθε σύνολο ἐπιμέρους πραγμάτων, γιὰ τὰ ὅποια χρησιμοποιοῦμε τὸ αὐτὸ ὄνομα. Ἡ μήπως δὲν καταλαβαίνεις;

Καταλαβαίνω.

Ἄς πάρουμε, ἔτσι, καὶ τώρα ἓνα ὁποιοδήποτε τέτοιο σύνολο ἐπιμέρους πραγμάτων. Ὑπάρχουν λόγου χάριν, [b] ἂν θέλεις, πολλὰ ἀνάκλιντρα καὶ πολλὰ τραπέζια.

Ἀσφαλῶς.

Ἰδεατὲς φόρμες ὅμως γιὰ αὐτὰ τὰ ἀντικείμενα ὑπάρχουν μόνο δύο: μία γιὰ τὸ ἀνάκλιντρο καὶ μία γιὰ τὸ τραπέζι.

Ναί.

Καὶ συνήθως δὲν λέμε ὅτι ὁ κατασκευαστὴς τοῦ ἑνὸς ἢ τοῦ ἄλλου ἀπὸ αὐτὰ τὰ δύο πράγματα τὰ κατασκευάζει —ὁ ἓνας τὰ ἀνάκλιντρα καὶ ὁ ἄλλος τὰ τραπέζια, αὐτὰ πὺν χρησιμοποιοῦμε ἐμεῖς— ἔχοντας τὸ βλέμμα του στραμμένο στὴν ἰδεατὴ φόρμα, καὶ ὅτι τὸ ἴδιο συμβαίνει καὶ μὲ τὰ ἄλλα πράγματα; Γιατὶ ἀσφαλῶς κανένας κατασκευαστὴς δὲν πλάθει αὐτὴ καθεαυτὴν τὴν ἰδεατὴ φόρμα· πῶς θὰ μπορούσε ἄλλωστε;

Μὲ κανέναν τρόπο.

Δὲς ὅμως τώρα τί ὄνομα θὰ δώσεις σὲ τοῦτο τὸν πλάστη.

[c] Σὲ ποιόν;

Σ' αὐτὸν πὺν φτιάχνει τὰ πάντα, ὅσα κατασκευάζουν οἱ τεχνίτες, ἓνας-ἓνας χωριστά.

Μιλᾶς γιὰ ἓναν τρομερὸ καὶ καταπληκτικὸ ἄνθρωπο.

Περίμενε λίγο· γρήγορα θὰ ἔχεις νὰ λὲς περισσότερα. Γιατὶ ὁ ἴδιος αὐτὸς τεχνίτης δὲν εἶναι μόνο ἱκανὸς νὰ φτιάξει τὰ κάθε λογῆς κατασκευάσματα ἀλλὰ φτιάχνει ἐπίσης ὅλα ὅσα ξεφυτρώνουν ἀπὸ τὴ γῆ καὶ ἀκόμη ὅλα τὰ ἔμβια ὄντα, καὶ τὰ ἄλλα καὶ τὸν ἑαυτό του, καὶ ἐπιπλέον τὴ γῆ καὶ τὸν οὐρανὸ καὶ τοὺς θεοὺς καὶ ὅλα ὅσα εἶναι στὸν οὐρανὸ καὶ ὅσα στὸν Ἄδη κάτω ἀπὸ τὴ γῆ τὰ δημιουργεῖ ὅλα.

[d] Μιλᾶς, εἶπε, γιὰ ἓναν τεχνίτη πολὺ ἀξιοθαύμαστο.

Δὲν μὲ πιστεύεις; Γιά πές μου, εἶσαι τῆς γνώμης πῶς ἓνας τέτοιος πλάστης δὲν εἶναι κὰν δυνατόν νὰ ὑπάρξει ἢ ὅτι μὲ κάποιον τρόπο εἶναι δυνατόν νὰ

υπάρξει ένας δημιουργός όλων αὐτῶν τῶν πραγμάτων καὶ μὲ ἓναν ἄλλο τρόπο ὄχι; Ἡ μήπως δὲν ἀντιλαμβάνεσαι ὅτι καὶ ἐσὺ ὁ ἴδιος θὰ μποροῦσες νὰ τὰ πλάσεις αὐτὰ ὅλα μὲ κάποιον, βέβαια, τρόπο;

Καὶ ποιός, εἶπε, εἶναι αὐτὸς ὁ τρόπος;

Δὲν εἶναι δὰ καὶ κανένα δύσκολο πρᾶγμα, εἶπα ἐγώ, ἀλλὰ κάτι πὺ γίνεται μὲ ποικίλα μέσα καὶ στὰ γρήγορα, ἰδίως ἂν ἔπαιρνες ἓναν καθρέφτη καὶ [e] τὸν περιέφερες παντοῦ: ἀμέσως θὰ φτιάξεις ἓναν ἥλιο κι ὅ,τι ὑπάρχει στὸν οὐρανό, ἀμέσως καὶ μιὰ γῆ, ἀμέσως μετὰ ἐσένα τὸν ἴδιο καὶ τὰ ἄλλα ζωντανὰ ὄντα καὶ τὰ κατασκευάσματα καὶ τὰ φυτὰ κι ὅλα ὅσα περιγράψαμε τώρα δά.

Ναί, εἶπε, μόνο πὺ θὰ πρόκειται ὅμως γιὰ ἐμφανίσεις τῶν πραγμάτων κι ὄχι, θαρρῶ, γιὰ ἀληθινὰ ὄντα.

Θαυμάσια παρατήρηση, εἶπα ἐγώ, καὶ ὅ,τι πρέπει γιὰ τὸ ἐπιχείρημά μου. Γιατὶ ἓνας ἀπὸ τοὺς δημιουργοὺς αὐτῆς τῆς λογῆς εἶναι, νομίζω, καὶ ὁ ζωγράφος ἢ ὄχι;

Ἀσφαλῶς.

Ἔχω ὅμως τὴ γνώμη ὅτι θὰ ὑποστηρίξεις πὺς αὐτὰ πὺ φτιάχνει ὁ ζωγράφος δὲν τὰ φτιάχνει ἀληθινὰ. Μόλο, βέβαια, πὺ κατὰ κάποιον τρόπο καὶ ὁ ζωγράφος ἀνάκλιντρο φτιάχνει ἢ μήπως ὄχι;

Ναί, εἶπε, ἀλλὰ φαινομενικὸ καὶ αὐτός.

[597a] Ὁ ξυλουργὸς ὅμως; Δὲν ἔλεγες τώρα δὰ ὅτι δὲν κατασκευάζει τὴν ἰδεατὴ φόρμα, δηλαδὴ αὐτὸ πὺ ἐμεῖς ὑποστηρίζουμε πὺς εἶναι κατουσίαν τὸ ἀνάκλιντρο, ἀλλὰ ἀπλῶς ἓνα κάποιο ἀνάκλιντρο;

Ναί, ἔτσι ἔλεγα.

Τότε λοιπόν, ἀφοῦ κατασκευάζει αὐτὸ τὸ ὁποῖο δὲν ἔχει ἀληθινὴ ὑπόσταση, κανένας δὲν θὰ ἔλεγε ὅτι κατασκευάζει τὸ ἀληθινὸ ὃν ἀλλὰ ὅτι κατασκευάζει κάτι σὰν τὸ ὃν πὺ ὅμως δὲν εἶναι τὸ ὃν. Κι ἂν θὰ ἰσχυρίζοταν κάποιος ὅτι τὸ ἀνάκλιντρο πὺ φτιάχνει ὁ ξυλουργὸς ἢ τὸ κατασκεύασμα κάποιου ἄλλου τεχνίτη εἶναι ὃν μὲ τὴν ἀπόλυτη σημασία τῆς λέξης, τὸ πιὸ πιθανὸ εἶναι ὅτι δὲν θὰ ἔλεγε κάτι ἀληθινὸ· σωστά;

Κατὰ τὴ γνώμη ἐκείνων τουλάχιστον οἱ ὁποῖοι ἀσχολοῦνται μὲ τὴ διερεύνηση αὐτῶν τῶν ζητημάτων δὲν θὰ ἔλεγε κάτι ἀληθινό.

Νὰ μὴ μᾶς ἐκπλήσσει ἐπομένως ἂν καὶ αὐτὸ τὸ κατασκεύασμα συμβαίνει νὰ εἶναι κάτι πολὺ χλωμὸ σὲ σύγκριση μὲ τὴν ἀλήθεια.

[b] Βέβαια, καθόλου.

Θέλεις, τότε, εἶπα, νὰ ἐπιχειρήσουμε μὲ βάση αὐτὰ τὰ παραδείγματα νὰ ἀνιχνεύσουμε τί πρᾶγμα τέλος πάντων εἶναι αὐτὸς ὁ μιμητής;

Ἄν τὸ θέλεις ἐσύ, ναί.

Προκύπτουν λοιπὸν τοῦτα τὰ τριῶν λογιῶν ἀνάκλιντρα: Ἐνα, αὐτὸ ποὺ ὑπάρχει στὴν περιοχὴ τῆς ἀληθινῆς ὑπόστασης, γιὰ τὸ ὅποιο, καθὼς νομίζω ἐγώ, μπορούμε νὰ ποῦμε ὅτι τὸ ἔχει κατασκευάσει ὁ θεός. Ἡ ποιὸς ἄλλος;

Κανένας ἄλλος, κατὰ τὴ γνώμη μου.

Ἐνα ἄλλο ποὺ τὸ ἔχει φτιάξει ὁ ξυλουργός.

Ναί, εἶπε.

Καὶ ἓνα ἄλλο ὁ ζωγράφος. Ἔτσι;

Ἄς ποῦμε.

Ζωγράφος, λοιπὸν, ξυλουργός, θεός, εἶναι τρεῖς τεχνίτες γιὰ τριῶν λογιῶν ἀνάκλιντρα.

Ναί, τρεῖς.

[c] Ὁ θεός, τώρα, εἴτε ἐπειδὴ δὲν ἤθελε, εἴτε ἐπειδὴ κάποιος ἀναγκασμὸς τὸν ὑποχρέωνε νὰ μὴ φτιάξει στὴν ἰδεατὴ φύση περισσότερα ἀπὸ ἓνα ἀνάκλιντρο, ἔπλασε μόνον ἐκεῖνο τὸ ἓνα ποὺ ἔχει τὴν *πραγματικὴ* ὑπόσταση τοῦ ἀνακλίντρου· δύο ἀνάκλιντρα τέτοιας λογῆς, ἢ περισσότερα, οὔτε πλάστηκαν ἀπὸ τὸ θεὸ οὔτε πρόκειται ποτὲ νὰ πλαστοῦν.

Πῶς ἔτσι; εἶπε.

Διότι, εἶπα ἐγώ, ἀκόμη κι ἂν ἔφτιαχνε ὁ θεὸς ἔστω δύο ὅλα κι ὅλα ἀνάκλιντρα, πάλι θὰ παρουσιαζόταν ἓνα τρίτο ἰδεατὸ ἀνάκλιντρο τοῦ ὁποίου τὴν ἀληθινὴ ὑπόσταση θὰ μοιράζονταν ἐκεῖνα τὰ δύο, κι ἔτσι ἀληθινὸ ἀνάκλιντρο θὰ ἦταν *τοῦτο* κι ὄχι ἐκεῖνα τὰ δύο ἄλλα.

Σωστά, εἶπε.

[d] Γνωρίζοντάς τα, νομίζω, αὐτὰ ὁ θεὸς καὶ θέλοντας νὰ εἶναι σταλήθεια πλάστης ἑνὸς ἀνάκλιντρου μὲ *ἀληθινὴ ὑπόσταση* κι ὄχι ἀπλῶς ἑνὸς κάποιου οὔτε κι ἓνας κάποιος κατασκευαστής, τὸ ἔπλασε ἔτσι ὥστε στὴν ἀληθινὴ φύση του τὸ ἀνάκλιντρο νὰ εἶναι ἓνα καὶ μοναδικό.

Ἔτσι φαίνεται.

Νὰ τὸν ἀποκαλέσουμε λοιπὸν πλάστη τῆς *ἀληθινῆς φύσης* τοῦ ἀνακλίντρου ἢ κάτι παρόμοιο;

Ὅπωςδήποτε, εἶπε, τοῦ ἀξίζει αὐτὸς ὁ χαρακτηρισμὸς, ἀφοῦ καὶ αὐτὸ καὶ ὅλα τὰ ἄλλα τὰ ἔχει πλάσει στὴν αὐθεντικὴ τους ὑπόσταση.

Και τὸ μαραγκὸ πῶς θὰ τὸν ποῦμε; Δὲν θὰ τὸν ποῦμε κατασκευαστὴ ἀνακλίντρου;

Ναί.

Τὸ ζωγράφο, τώρα, θὰ τὸν ἀποκαλέσουμε κατασκευαστὴ καὶ πλάστη ἐνὸς τέτοιου πράγματος;

Σὲ καμία περίπτωση.

Ἀλλὰ τότε τί θὰ πεῖς ὅτι εἶναι ὁ ζωγράφος σὲ σχέση μετὰ τὸ ἀνάκλιντρο;

[e] Ἐγὼ τὴ γνώμη, εἶπε ἐκεῖνος, ὅτι ὁ πιὸ ταιριαστὸς χαρακτηρισμὸς θὰ ἦταν νὰ τὸν ποῦμε μιμητὴ τῶν πραγμάτων ποὺ κατασκευάζουν ἐκεῖνοι.

Ὡραῖα, εἶπα ἐγώ· μιμητὴ, ἐπομένως, χαρακτηρίζεις αὐτὸν ποὺ τὸ κατασκευάσμα του εἶναι στὴν τρίτη κατὰ σειρὰν θέση ἀπὸ τὴν ἀληθινὴ φύση· σωστά;

Ἀσφαλῶς, εἶπε.

Τὸ ἴδιο, συνεπῶς, θὰ εἶναι καὶ ὁ τραγικὸς ποιητής, ἐφόσον εἶναι μιμητής, δηλαδή ἀπὸ τὴ φύση τοῦ κάτι σὰν τρίτος στὴ σειρὰ μετὰ τὸν αὐθεντικὸ ἄρχοντα καὶ τὴν ἀλήθεια, κι ἐπίσης ὅλοι οἱ ἄλλοι.

Ἔτσι φαίνεται.

Ὅσον ἀφορᾷ τὸ μιμητὴ εἴμαστε, λοιπόν, σύμφωνοι. Σχετικὰ μὲ [598a] τὸ ζωγράφο ὅμως γιὰ πὲς μου τοῦτο: Προσπαθεῖ, κατὰ τὴ γνώμη σου, νὰ μιμηθεῖ κάθε φορὰ τὴν πραγματικότητα ποὺ ὑπάρχει στὴ φύση καθενὸς πράγματος ἢ τὰ κατασκευάσματα τῶν δημιουργῶν;

Τὰ κατασκευάσματα τῶν δημιουργῶν, εἶπε.

Ἄραγε ὅπως εἶναι αὐτὰ ἢ ὅπως φαίνονται; Γιατὶ πρέπει νὰ κάνεις καὶ αὐτὴ τὴ διάκριση.

Πῶς τὸ ἐννοεῖς; ρώτησε.

Ὡς ἐξῆς: Ἐνα κρεβάτι, ἂν τὸ κοιτᾷ ἀπὸ τὰ πλάγια ἢ κατ' εὐθείαν ἀπέναντι ἢ ἀπὸ ὅπουδῆποτε ἄλλοῦ παρουσιάζει κάποια διαφορὰ τὸ ἴδιο ἀπὸ τὸν ἑαυτό του ἢ δὲν παρουσιάζει καμία ἀλλὰ ἀπλῶς φαίνεται διαφορετικὸ; Καὶ δὲν συμβαίνει τὸ ἴδιο καὶ μὲ τὰ ἄλλα πράγματα;

Ναί, εἶπε, φαίνεται διαφορετικὸ, χωρὶς ὥστόσο διόλου νὰ εἶναι.

[b] Συλλογίσου τοῦτο ἐδῶ. Τί ἀπὸ τὰ δύο κάνει ἡ ζωγραφικὴ μὲ κάθε ἀντικείμενό της; Προσπαθεῖ νὰ μιμηθεῖ ἔχοντας στραμμένο τὸ βλέμμα στὸ πραγματικὸ ὄν, ὅπως αὐτὸ εἶναι σταλήθεια, ἢ στὸ φαινομενικόν, ἔτσι ὅπως αὐτὸ φαίνεται; Ἀποτελεῖ μίμηση τῆς ἀλήθειας ἢ μιᾶς φαινομενικότητος;

Μιᾶς φαινομενικότητος, εἶπε.

Ἀπέχει ἄρα πολὺ ἀπὸ τὴν ἀλήθεια ἡ μιμητικὴ καί, καθὼς φαίνεται, καταφέρει νὰ τὰ φτιάχνει ὅλα, ἐπειδὴ καταπιάνεται μὲ ἓνα μικρὸ μέρος κάθε πράγματος, καὶ μάλιστα μὲ ἓνα *εἶδωλό* του. Ὁ ζωγράφος, γιὰ παράδειγμα, λέμε ὅτι θὰ μᾶς ζωγραφίσει ἓναν τσαγκάρη, ἓναν μαραγκὸ καὶ τοὺς ἄλλους τεχνίτες, [c] χωρὶς νὰ ἔχει ἰδέα γιὰ τὶς τέχνες κανενὸς ἀπὸ αὐτούς· ὥστόσο, ἂν εἶναι καλὸς ζωγράφος, θὰ μποροῦσε ζωγραφίζοντας ἓναν μαραγκὸ καὶ δείχνοντάς τον ἀπὸ μακριὰ νὰ ξεγελάσει κάποια παιδιὰ καὶ κάποιους ἄμυαλους ἀνθρώπους πὼς τάχα πρόκειται γιὰ ἀληθινὸ μαραγκό.

Ἀμφιβάλλεις;

Ἀλλὰ νομίζω, φίλε μου, ὅτι σχετικὰ μὲ ὅλα αὐτὰ τὰ πράγματα πρέπει νὰ ἔχουμε στὸ νοῦ μας τοῦτο. Ἄν μᾶς ἔλεγε κάποιος ὅτι συνάντησε ἓναν ἄνθρωπο ὁ ὁποῖος κάτεχε ὅλες τὶς τέχνες καὶ ὅλα τὰ ἄλλα, ὅσα γνωρίζει κάθε ἓνας χωριστά, κι ὅτι δὲν ὑπῆρχε τίποτα ποὺ αὐτὸς [d] νὰ μὴν τὸ γνώριζε καλύτερα ἀπὸ ὅποιονδήποτε ἄλλο, θὰ ἔπρεπε νὰ τοῦ ἀπαντήσουμε ὅτι λίγο ὥς πολὺ εἶναι ἀφελὴς καὶ ὅτι, καθὼς φαίνεται, ἔπεσε ἐπάνω σὲ κάποιον ἀπατεῶνα καὶ τεχνίτη τῆς μίμησης, ὁ ὁποῖος τὸν ξεγέλασε καὶ τοῦ ἔδωσε τὴν ἐντύπωση ὅτι εἶναι παντογνώστης, ἐπειδὴ ὁ ἴδιος δὲν εἶναι σὲ θέση νὰ ἐλέγξει τί εἶναι γνώση καὶ τί ἄγνοια καὶ μίμηση.

Πολὺ σωστά, εἶπε.

Κι ὕστερα ἀπὸ αὐτό, εἶπα ἐγώ, πρέπει νὰ ἐξετάσουμε τὴν τραγωδίαν καὶ τὸν πρῶτο ὁδηγό της, τὸν Ὅμηρο, ἐπειδὴ [e] ἀκοῦμε ὁρισμένους νὰ λένε ὅτι οἱ τραγικοὶ κι ὁ Ὅμηρος κατέχουν ὅλες τὶς τέχνες καὶ ὅλα τὰ ἀνθρώπινα πράγματα, ὅσα σχετίζονται μὲ τὴν ἀρετὴ καὶ τὴν κακία, κι ἐπίσης τὰ θεϊκά· γιατί ὁ καλὸς ποιητής, λένε, ἂν πρόκειται νὰ συνθέσει ὁμορφα τὸ ποιητικὸ ἔργο ποὺ πάει νὰ συνθέσει, εἶναι ἀπαραίτητο νὰ τὸ κάνει *ἔχοντας γνώσεις*, διαφορετικὰ δὲν θὰ εἶναι σὲ θέση νὰ κάνει τίποτα. Πρέπει ἔτσι νὰ ἐξετάσουμε μήπως οἱ ἄνθρωποι αὐτοὶ ἔτυχε νὰ πέσουν ἐπάνω σὲ τεχνίτες τῆς μίμησης κι ἔχουν ἔτσι ἐξαπατηθεῖ ὥστε βλέποντας τὰ ἔργα τους [599a] νὰ μὴν ἀντιλαμβάνονται ὅτι τὰ ἔργα αὐτὰ ἀπέχουν τρεῖς θέσεις ἀπὸ τὸ πραγματικὸ ὄν κι ὅτι εἶναι εὐκόλο νὰ τὰ φτιάξει καὶ κάποιος ποὺ δὲν γνωρίζει τὴν ἀλήθεια —γιατί οἱ ἄνθρωποι αὐτοὶ *φαντάσματα* κατασκευάζουν καὶ ὄχι ἀληθινὰ ὄντα— ἢ πάλι μήπως *ἔχει* κάποια βάση αὐτὸ ποὺ λένε καὶ ὄντως οἱ καλοὶ ποιητὲς *γνωρίζουν* τὰ πράγματα, γιὰ τὰ ὁποῖα ὁ πολὺς κόσμος ἔχει τὴ γνώμη ὅτι μιλοῦν ὠραῖα.

Ναί, εἶπε, αὐτὸ ἀσφαλῶς πρέπει νὰ τὸ ἐξετάσουμε.

Φαντάζεσαι λοιπὸν ὅτι ἂν κάποιος μποροῦσε νὰ ἔφτιαχνε καὶ τὰ δύο: καὶ

τὸ πραγματικὸ ἀντικείμενο καὶ τὴν ἀπεικόνισή του, θὰ ἄφηνε τὸν ἑαυτό του νὰ καταπιάνεται στὰ σοβαρὰ μὲ τὴν κατασκευὴ εἰδώλων κι ὅτι θὰ ἔβαζε αὐτὸ γιὰ βιτρίνα τῆς ζωῆς του [b] ὡς τὸ καλὺτερο πρᾶγμα ποὺ θὰ διέθετε;

Ἐγώ, ὄχι.

Ἀλλά, ὑποθέτω, ἐὰν θὰ εἶχε σταλήθεια γνώση γιὰ τὰ πράγματα τὰ ὁποῖα μιμεῖται, θὰ φρόντιζε μὲ πολὺ μεγαλύτερο ζῆλο νὰ πράττει παρὰ νὰ μιμεῖται καὶ θὰ προσπαθοῦσε νὰ ἀφήσει πίσω του πολλὰ καὶ καλὰ ἔργα *δικά του* ποὺ νὰ θυμίζουν τὴν ὑπαρξή του, προτιμώντας μᾶλλον νὰ τὸν ἐγκωμιάζουν παρὰ νὰ ἐγκωμιάζει αὐτός.

Τὸ ἴδιο ὑποθέτω κι ἐγώ, εἶπε· γιὰτὶ ἀσφαλῶς δὲν εἶναι ἴσα καὶ ὅμοια ἡ δόξα καὶ τὸ ὄφελος στὴ μιὰ καὶ στὴν ἄλλη περίπτωση.

Γιὰ τὰ ἄλλα πράγματα λοιπὸν ἄς μὴν ἀπαιτοῦμε ἀπὸ τὸν Ὅμηρο [c] ἢ ἀπὸ ὁποιονδήποτε ἄλλο ποιητὴ νὰ μᾶς δώσουν λογαριασμό, ζητώντας τους νὰ μᾶς ποῦν ἂν κάποιος ἀπὸ αὐτοὺς ἦταν γνώστης τῆς ἱατρικῆς καὶ ὄχι ἀπλῶς *μιμητῆς* τῆς ἱατρικῆς φρασεολογίας, ἢ ποιοί εἶναι οἱ ἄρρωστοι τοὺς ὁποίους κάποιος ποιητῆς, ἀπὸ τοὺς παλαιούς ἢ τοὺς νεότερους, τοὺς ἔχει κατὰ τὴν παράδοση γιατρέψει, ὅπως ἔκανε ὁ Ἀσκληπιός, ἢ ἂν ἄφησε μαθητὲς στὴν ἱατρική, ὅπως ἄφησε ὁ Ἀσκληπιὸς τοὺς δικούς του ἀπογόνους· οὔτε νὰ τοὺς ρωτήσουμε καὶ γιὰ τὶς ἄλλες τέχνες, ἀλλὰ νὰ τὰ ἀφήσουμε αὐτά. Καὶ γιὰ τὰ πιὸ σπουδαῖα καὶ τὰ πιὸ ὁμορφα ἀπὸ ὅσα δοκιμάζει νὰ πεῖ ὁ Ὅμηρος, γιὰ τοὺς πολέμους, τὴ διοίκηση τῶν στρατευμάτων, τὴ διακυβέρνηση τῶν πολιτειῶν, ἐπίσης [d] γιὰ τὴν παιδεία τοῦ ἀνθρώπου, ἔχουμε, θαρρῶ, τὸ δικαίωμα νὰ τὸν ρωτήσουμε καὶ νὰ τοῦ ζητήσουμε νὰ μᾶς πεῖ: «Φίλε Ὅμηρε, ἂν δὲν εἶσαι τρία σκαλοπάτια πιὸ κάτω ἀπὸ τὴν ἀλήθεια σὲ ὅ,τι ἀφορᾷ τὴν ἀρετὴ —ἓνας κατασκευαστῆς εἰδώλων ποὺ ἐμεῖς τὸν χαρακτηρίσαμε *μιμητὴ*— ἀλλὰ εἶσαι ἔστω δύο σκαλοπάτια πιὸ κάτω καὶ μπορεῖς νὰ γνωρίζεις ποιὲς ἀσχολίες κάνουν τοὺς ἀνθρώπους καλότερους ἢ χειρότερους στὴν ἰδιωτικὴ καὶ στὴ δημόσια ζωὴ τους, γιὰ λέγε μας ποιά πολιτεία κυβερνήθηκε χάρη σ' ἐσένα καλότερα, ὅπως ἡ Λακεδαιμόν χάρη στὸν Λυκοῦργο, κι ὅπως χάρη σὲ ἄλλους πολλοὺς κυβερνήθηκαν καλότερα πολιτεῖες [e] πολλές, μεγάλες καὶ μικρές; Κι ἐσένα ποιά πολιτεία σὲ μνημονεύει ὡς καλὸ νομοθέτη καὶ εὐεργέτη της; Τὸν Χαρώνδα τὸν ἔχουνε στὴν Ἰταλία καὶ στὴ Σικελία, κι ἐμεῖς ἔχουμε τὸν Σόλωνα· ἐσένα ποιὸς τόπος σὲ μνημονεύει;» Θὰ ἔχει νὰ μᾶς πεῖ κανέναν;

Δὲν φαντάζομαι, εἶπε ὁ Γλαῦκων· ἀκόμη καὶ οἱ ἀφοσιωμένοι θαυμαστὲς του δὲν λένε τίποτα γι' αὐτό.

[600a] Μήπως όμως μνημονεύεται κανένας πόλεμος σὲ 'κεῖνα τὰ χρόνια πὺν νὰ κερδήθηκε μὲ ἀρχηγὸ τὸν Ὅμηρο ἢ μὲ τὶς συμβουλές του;

Κανένας.

Μήπως όμως γίνεται ἀναφορὰ, ὅπως θὰ περίμενε κανεὶς γιὰ ἓναν σοφὸ ἄνθρωπο, σὲ πολλὲς καὶ εὐρηματικὲς ἐπινοήσεις, τεχνικὲς ἢ ἄλλης φύσεως, σὰν αὐτὲς πὺν ἀκοῦμε καὶ γιὰ τὸν Θαλῆ τὸν Μιλήσιο καὶ γιὰ τὸν Ἀνάχαρση τὸν Σκύθη;

Καμιά τέτοια ἀναφορὰ δὲν ὑπάρχει.

Ἄλλὰ ἂν ὅχι στὴ δημόσια δράση, μήπως παραδίδεται γιὰ τὸν Ὅμηρο ὅτι στάθηκε, ὅσο ζοῦσε, κατιδίαν ὁδηγὸς στὴν πνευματικὴ συγκρότηση ὁρισμένων ἀνθρώπων, [b] πὺν ἡ συναναστροφὴ μαζί του τοὺς ἔκανε νὰ τὸν ἀγαπήσουν καὶ πὺν κατόπιν οἱ ἄνθρωποι αὐτοὶ παρέδωσαν στοὺς μεταγενέστερους ἓναν ἰδιαίτερο, *ὁμηρικὸ*, τρόπο ζωῆς, ὅπως ὁ Πυθαγόρας πὺν καὶ ὁ ἴδιος ἀγαπήθηκε ἐξαιρετικὰ γιὰ αὐτὸ καὶ οἱ μεταγενέστεροι, χαρακτηρίζοντας τὸν τρόπο τῆς ζωῆς τους ἀκόμη καὶ τώρα ὡς πυθαγόρειο, δίνουν τὴν ἐντύπωση πὺς κάπως ξεχωρίζουν ἀνάμεσα στοὺς ἄλλους;

Οὔτε καμιά τέτοια παράδοση ὑπάρχει, εἶπε. Γιατὶ ὁ Κρεώφυλος, Σωκράτης, ὁ φίλος τοῦ Ὀμήρου, θὰ ἄφηνε ἴσως, ὡς ἐκφραστὴς μιᾶς ὁμηρικῆς παιδείας, πὺν γελοία ἐντύπωση καὶ ἀπὸ τὸ ὄνομά του, ἂν ἀληθεύουν ὅσα λέγονται γιὰ τὸν Ὅμηρο. Γιατὶ ἡ παράδοση λέει πὺς τὸν εἶχαν πολὺ παραμελημένο [c] στὴν ἐποχὴ του τὸν Ὅμηρο, ὅσο δηλαδὴ ἦταν ζωντανός.

Ὑπάρχει, πραγματικά, εἶπα ἐγώ, μιὰ τέτοια παράδοση. Πιστεύεις, όμως, Γλαῦκων, ὅτι ἂν ὁ Ὅμηρος ὄντως ἦταν σὲ θέση νὰ μορφώνει ἀνθρώπους καὶ νὰ τοὺς βελτιώνει ἠθικά, ἀφοῦ σ' αὐτὸ τὸ πεδίο θὰ εἶχε τὴ δύναμη ὅχι νὰ μιμεῖται ἀλλὰ νὰ γνωρίζει τὰ πράγματα, ἄραγε δὲν θὰ εἶχε ἀποκτήσει πολλοὺς φίλους καὶ οἱ φίλοι αὐτοὶ δὲν θὰ τὸν τιμοῦσαν καὶ θὰ τὸν ἀγαποῦσαν; Πὺς ὁ Πρωταγόρας ὁ Ἀβδηρίτης καὶ ὁ Πρόδικος ὁ Κεῖος κι ἓνα σωρὸ ἄλλοι ἔχουν τὸν τρόπο σὲς ἰδιαίτερες [d] συναναστροφές τους νὰ πείθουν τοὺς συγκαιρινούς τους ὅτι δὲν θὰ μπορέσουν μόνοι τους οὔτε τὸ σπίτι τους οὔτε τὴν πόλη τους νὰ διοικήσουν, ἂν δὲν ἀναλάβουν αὐτοί, ὁ Πρωταγόρας καὶ ὁ Πρόδικος, τὴν ἐπίβλεψη τῆς ἀγωγῆς τους, καὶ πὺς γιὰ αὐτὴ τὴ σοφία τους γίνονται τόσο πολὺ ἀγαπητοί, ὥστε οἱ φίλοι τους μόνο πὺν δὲν τοὺς περιφέρουν ἐδῶ κι ἐκεῖ βαστώντας τους ψηλὰ στοὺς ὤμους τους; Τὸν Ὅμηρο, ἔτσι, ἂν μπορούσε νὰ ὠφελήσει τοὺς ἀνθρώπους διδάσκοντάς τους ἀρετὴ, ἢ τὸν Ἡσίοδο, θὰ τοὺς ἄφηναν οἱ σύγχρονοί τους νὰ γυρίζουν ἐδῶ κι ἐκεῖ ἀπαγγέλλοντας

τις ραψωδίες τους; Δέν θά γαντζώνονταν ἐπάνω τους κρατώντας τους πιό σφιχτά κι ἀπὸ ὅσο σφίγγει κανεὶς ἐπάνω του τὸ χρυσάφι καὶ δέν θά τοὺς ζητοῦσαν [e] πιεστικά νὰ ῥθοῦν νὰ μείνουν μαζί τους στὰ σπίτια τους ἢ, ἂν δέν τοὺς ἐπειθαν, δέν θά ἐπαιρναν τὴν ὑπόθεση τῆς ἀγωγῆς τους στὰ χέρια τους καὶ δέν θά τοὺς ἀκολουθοῦσαν κατὰ πόδας ὅπου κι ἂν πῆγαιναν, ὥσπου νὰ λάβουν τὴν παιδεία ποὺ τοὺς ἦταν ἀπαραίτητη;

Ἔχω τὴ γνώμη, εἶπε, ὅτι ὅσα λές, Σωκράτη, εἶναι πέρα γιὰ πέρα ἀληθινά.

Δέν πρέπει ἐπομένως, ἀρχίζοντας ἀπὸ τὸν Ὅμηρο, νὰ ποῦμε κατηγορηματικά ὅτι ὅλοι οἱ ποιητὲς εἶναι μιμητὲς τῶν εἰδώλων τῆς ἀρετῆς καὶ τῶν ἄλλων πραγμάτων μὲ τὰ ὁποῖα καταπιάνονται στίς συνθέσεις τους, ἐνῶ τὴν ἀλήθεια οὔτε κὰν τὴν ἀγγίζουν, ἀλλὰ, ὅπως τώρα δὰ λέγαμε, ὁ ζωγράφος, [601a] χωρὶς ὁ ἴδιος νὰ ἔχει γνώσεις σχετικὰ μὲ τὴν τέχνη τοῦ τσαγκάρη, θὰ φιλοτεχνήσῃ κάτι ποὺ θὰ φαίνεται ὅτι εἶναι ἓνας τσαγκάρης στὰ μάτια ἐκείνων ποὺ ἐπίσης δέν ἔχουν ἰδέα γι' αὐτὴ τὴν τέχνη ἀλλὰ κρίνουν ἀπὸ τὰ χρώματα καὶ τὰ σχήματα, καὶ ποὺ θὰ τὸ προορίζει γιὰ αὐτούς;

Βεβαίως.

Ἔτσι λοιπόν, ὑποθέτω, θὰ ποῦμε ὅτι καὶ ὁ ποιητής, μὲ τις λέξεις καὶ τις φράσεις του, δίνει κάποια χρώματα ἀπὸ τὴ μιὰ καὶ τὴν ἄλλη τέχνη χωρὶς ὁ ἴδιος νὰ ἔχει ἰδέα ἀπὸ αὐτὲς ἐκτὸς ἀπὸ τὸ νὰ τις μιμεῖται, κατὰ τρόπο ποὺ καὶ ἄλλοι ἄνθρωποι σὰν αὐτόν, κρίνοντας ἀπὸ τὰ λόγια, νὰ σχηματίζουν τὴν ἐντύπωση, εἴτε γιὰ τοῦ τσαγκάρη τὴν τέχνη μιλάει κανεὶς μὲ μέτρο, ρυθμὸ καὶ ἁρμονία, εἴτε γιὰ τοῦ στρατιωτικοῦ εἴτε γιὰ [b] ὁποιουδήποτε ἄλλου τὴν τέχνη, ὅτι τὰ λέει θαυμάσια· τόσο μεγάλη εἶναι ἢ μιὰ κάποια μαγεία ποὺ ἀπὸ τὴ φύση τους ἔχουν αὐτὰ τὰ πράγματα. Γιατὶ ἂν ξεγυμνώσῃ κανεὶς τὰ λόγια τῶν ποιητῶν ἀπὸ τὴ μουσικὴ καὶ τὰ χρώματά της, τότε μόνον τοὺς τὰ λόγια αὐτὰ νομίζω πὼς ξέρεις σὰν τί φαίνονται. Θὰ τὸ ἔχεις παρατηρήσει, ὑποθέτω.

Τὸ ἔχω, εἶπε.

Δέν μοιάζουν, εἶπα ἐγώ, σὰν τὰ πρόσωπα ἀνθρώπων ποὺ εἶναι μὲν στὸν ἀνθὸ τῆς νιότης ἀλλὰ ποὺ δέν εἶναι ὁμορφοί, ὅπως γίνονται τὰ πρόσωπα αὐτὰ μόλις τὰ ἐγκαταλείψει ἡ φρεσκάδα τῆς νιότης τους;

Ἀπαράλλαχτα τὸ ἴδιο, εἶπε ἐκεῖνος.

Πρόσεξε τώρα τὸ ἑξῆς: Αὐτὸς ποὺ φτιάχνει τὸ εἶδωλο, δηλαδή ὁ μιμητής, δέν ἔχει ἰδέα, ὑποστηρίζουμε ἐμεῖς, γιὰ τὸ πραγματικὸ ὄν, ἔχει ὅμως γιὰ τὸ φαινόμενο· [c] δέν εἶναι ἔτσι;

Ναί.

Ἄς μὴν τὸ παρατήσουμε, λοιπόν, μισὸ αὐτὸ ποὺ εἶπαμε ἀλλὰ ὅς τὸ δοῦμε ὅπως πρέπει.

Συνέχισε, εἶπε.

Ὁ ζωγράφος, λέμε, θὰ ζωγραφίσει ἡνία καὶ χαλινάρι· ἔτσι;

Ναί.

Τὰ ὁποῖα ὁμως θὰ τὰ κατασκευάζει ὁ σκυτοτόμος καὶ ὁ χαλκωματὰς;

Ἀσφαλῶς.

Ἄραγε ὁ ζωγράφος ξέρεي τί λογῆς πρέπει νὰ εἶναι τὰ ἡνία καὶ τὸ χαλινάρι;
Ἡ μήπως αὐτὸ δὲν τὸ ξέρεي οὔτε κι ἐκεῖνος ποὺ τὰ ἔφτιαξε, ὁ χαλκωματὰς κι ὁ σκυτοτόμος, ἀλλὰ μόνον αὐτὸς ποὺ γνωρίζει νὰ τὰ χρησιμοποιεῖ, δηλαδή ὁ ἱππέας;

Μεγάλη ἀλήθεια αὐτό.

Καὶ δὲν θὰ ποῦμε ὅτι τὸ ἴδιο συμβαίνει μὲ ὅλα τὰ πράγματα;

Πῶς δηλαδή;

[d] Γιὰ κάθε πρᾶγμα ὑπάρχουν τοῦτες οἱ τρεῖς τέχνες: αὐτὴ ποὺ θὰ τὸ χρησιμοποιοῦν, αὐτὴ ποὺ θὰ τὸ κατασκευάσει κι αὐτὴ ποὺ θὰ τὸ μιμηθεῖ· σωστά;

Ναί.

Ἡ τελειότητα, ἔτσι, καὶ ἡ ὁμορφιὰ καὶ ἡ ὀρθότητα κάθε κατασκευάσματος, κάθε ζωντανοῦ πλάσματος, κάθε πράξης δὲν ἔχει νὰ κάνει μὲ τίποτε ἄλλο παρὰ μόνον μὲ τὴ χρήση γιὰ τὴν ὁποία ἀπὸ τὴν κατασκευὴ ἢ ἀπὸ τὴ φύση του προορίζεται καθένα ἀπὸ αὐτά· ἔτσι;

Ἔτσι.

Κατανάγκην, ἐπομένως, αὐτὸς ὁ ὁποῖος χρησιμοποιεῖ τοῦτο ἢ ἐκεῖνο τὸ πρᾶγμα ἔχει καὶ τὴ μεγαλύτερη γνώση γιὰ αὐτό, καὶ ἐξηγεῖ στὸν κατασκευαστὴ τὰ πλεονεκτήματα καὶ τὰ μειονεκτήματα ποὺ παρουσιάζει τὸ πρᾶγμα κατὰ τὴ χρήση του. Γιὰ παράδειγμα, ἓνας αὐλητῆς [e] δίνει κάποια στοιχεῖα γιὰ τοὺς αὐλοὺς στὸν κατασκευαστὴ —στὰ πρόσωπα δηλαδή ποὺ τὸν ἐξυπηρετοῦν ὡς καλλιτέχνη τοῦ αὐλοῦ— καὶ τοῦ δίνει ἐντολὲς τί λογῆς πρέπει νὰ τοὺς φτιάχνει, κι αὐτὸς μὲ τὴ σειρὰ του θὰ ἀκολουθήσει τίς ὑποδείξεις του.

Ἀσφαλῶς.

Ἐπομένως, αὐτὸς ποὺ γνωρίζει ἀναφέρει κάποια πράγματα σχετικὰ μὲ τοὺς καλοὺς καὶ τοὺς κακοὺς αὐλοὺς, καὶ ὁ ἄλλος, δίνοντας βάση σ' αὐτὰ τὰ στοιχεῖα, θὰ τοὺς κατασκευάσει ἀνάλογα· σωστά;

Ναί.

Συνεπῶς, ὁ κατασκευαστὴς ἐνὸς πράγματος θὰ ἔχει σωστὴ ἀποψη γιὰ τὴν

ὁμορφιά ἢ τις ἀτέλειες τοῦ πράγματος χάρη στήν ἐπαφή του μέ ἐκείνον ὁ ὅποιος γνωρίζει τὸ πρᾶγμα καὶ τὸν ὅποιο εἶναι ὑποχρεωμένος [602a] νὰ τὸν ἀκούει, ἐνῶ ἐκεῖνος πού τὸ χρησιμοποιεῖ θὰ ἔχει γνώση γιὰ τὸ πρᾶγμα.

Βεβαίως.

Μὲ τὸ μιμητή, τώρα, τί ἀπὸ τὰ δύο θὰ συμβεῖ; Θὰ ἀποκτήσει γνώση γιὰ ὅσα ζωγραφίζει, ἂν δηλαδή εἶναι ὠραῖα καὶ σωστά, βάσει τῆς χρήσης αὐτῶν τῶν πραγμάτων, ἢ θὰ ἀποκτήσει γιὰ αὐτὰ γνώμη σωστή, ἐπειδὴ εἶναι ἀναγκασμένος νὰ ἔχει ἐπαφή μέ ἐκείνον πού τὰ γνωρίζει καὶ νὰ παίρνει ὁδηγίες ἀπὸ αὐτὸν τί λογῆς πρέπει νὰ τὰ ζωγραφίζει;

Οὔτε τὸ ἓνα οὔτε τὸ ἄλλο.

Ἄρα οὔτε γνώση θὰ ἔχει ὁ τεχνίτης τῆς μίμησης οὔτε γνώμη σωστή γιὰ τὴν ὁμορφιά ἢ τις ἀτέλειες τῶν πραγμάτων τὰ ὅποια μιμεῖται.

Φαίνεται πὼς ὄχι.

Σκέτη χάρη θὰ εἶναι, λοιπόν, ὁ τεχνίτης τῆς μίμησης στήν ποίηση μέ τὴ σοφία πού θὰ διαθέτει πάνω σ' αὐτὰ μέ τὰ ὅποια θὰ καταπιάνεται.

Ὅχι καὶ τόσο.

[b] Πάντως ὅμως θὰ μιμηθεῖ χωρὶς νὰ ἔχει ἰδέα γιὰ κάθε πρᾶγμα κατὰ πόσο εἶναι κακὸ ἢ χρήσιμο· τὸ πιθανὸ εἶναι πὼς θὰ μιμηθεῖ αὐτὸ τὸ ὅποιο στοὺς πολλοὺς καὶ ἐντελῶς ἀδαεῖς φαίνεται καλὸ.

Τί ἄλλο βέβαια;

Σ' αὐτὰ τὰ ζητήματα, ἀπ' ὅτι φαίνεται τουλάχιστον, ἔχουμε μείνει ἀρκετὰ σύμφωνοι, ἀφενὸς ὅτι ὁ τεχνίτης τῆς μίμησης δὲν διαθέτει καμιά γνώση πού νὰ ἀξίζει νὰ μιλάμε γι' αὐτὴν γύρω ἀπὸ τὰ πράγματα πού μιμεῖται ἀλλὰ ὅτι εἶναι κάτι σὰν παιγνίδι κι ὄχι σοβαρὴ ὑπόθεση ἢ μίμηση, καὶ ἀφετέρου ὅτι ὅσοι γράφουν τραγικὴ ποίηση σὲ ἰάμβους καὶ σὲ ἐξάμετρα εἶναι ὅλοι τους μιμητὲς καὶ μάλιστα μέ περικεφαλαία.

Βεβαιότατα.

[c] Μά, γιὰ τὸ ὄνομα τοῦ Δία, εἶπα ἐγώ, ἢ μίμηση αὐτὴ δὲν ἀφορᾷ σὲ κάτι πού εἶναι τρίτο στὴ σειρά μετὰ τὴν ἀλήθεια; Ἔτσι δὲν εἶναι;

Ναί.

Καὶ ἡ δύναμη πού ἀσκεῖ ἡ μίμηση, ποιό ἀπὸ τὰ στοιχεῖα τοῦ ἀνθρώπου ἔχει ὡς στόχο της;

Γιὰ ποῖο πρᾶγμα μιλάς;

Γιὰ τοῦτο: Ἐνα καὶ τὸ αὐτὸ μέγεθος δὲν μᾶς φαίνεται τὸ ἴδιο ὅταν τὸ βλέπουμε ἀπὸ κοντὰ κι ὅταν τὸ βλέπουμε ἀπὸ μακριά.

Ὅχι βέβαια.

Κι ἀκόμη τὰ ἴδια ἀντικείμενα φαίνονται καὶ καμπυλόγραμμα καὶ ἴσια, ἀναλόγως ἂν τὰ βλέπει κανεὶς μέσα ἢ ἔξω ἀπὸ τὸ νερό, ἐπίσης βαθουλωτὰ ἢ μὲ προεξοχές, ἐπειδὴ τὰ χρώματα ξεγελοῦν τὸ μάτι, καὶ γενικῶς εἶναι φανερό [d] ὅτι ὑπάρχει ὅλη αὐτὴ ἡ σύγχυση μέσα στὴν ψυχὴ. Αὐτὴν ἀκριβῶς τὴ φυσικὴ ἀτέλειά μας ἐκμεταλλεύεται ἡ ζωγραφικὴ στὰ σκιαγραφήματα, ἡ τέχνη τῶν ταχυδακτυλουργῶν καὶ οἱ πολλὲς ἄλλες παρόμοιες τέχνες, μὴ παραλείποντας κανένα μαγικὸ ἐπηρειασμὸ πού νὰ μὴν τὸν χρησιμοποιήσουν.

Εἶναι ἀλήθεια.

Ὁ ὑπολογισμὸς, ὅμως, καὶ τὸ μέτρημα καὶ τὸ ζύγισμα δὲν ἐπινοήθηκαν ὥς εὐπρόσδεκτα βοηθητικὰ μέσα γιὰ τὴν ἀντιμετώπιση αὐτῶν τῶν δυσκολιῶν, ὥστε νὰ μὴν κυριαρχεῖ μέσα μας τὸ φαινομενικὰ μεγαλύτερο ἢ μικρότερο ἢ περισσότερο ἢ βαρύτερο ἀλλὰ ἐκεῖνο τὸ ὁποῖο ὑπολόγισε καὶ μέτρησε ἢ, ἂν θέλεις, καὶ ζύγισε;

Χωρὶς ἀμφιβολία.

[e] Τοῦτο ὅμως θὰ ἦταν ἔργο τοῦ στοχαστικοῦ στοιχείου τῆς ψυχῆς.

Βεβαίως, αὐτοῦ.

Καὶ στὸ στοιχεῖο αὐτό, ὅταν ἔχει μετρήσει καὶ ἔχει σημάνει ὅτι ὁρισμένα ἀντικείμενα εἶναι μεγαλύτερα ἢ μικρότερα ἀπὸ κάποια ἄλλα ἢ ὅτι εἶναι ἴσα μὲ αὐτά, συμβαίνει συχνὰ τὴν ἴδια στιγμὴ νὰ τοῦ φαίνεται γιὰ τὰ ἴδια ἀντικείμενα τὸ ἀντίθετο.

Ναί.

Δὲν εἶπαμε ὥστόσο ἐμεῖς ὅτι εἶναι ἀδύνατον διαμέσου ἑνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ στοιχείου τῆς ψυχῆς νὰ σχηματίζει κανεὶς συγχρόνως γιὰ τὰ ἴδια πράγματα ἀντίθετη γνώμη;

Καὶ πολὺ σωστὰ τὸ εἶπαμε.

[603a] Συνεπῶς τὸ στοιχεῖο τῆς ψυχῆς πού σχηματίζει γνώμη χωρὶς νὰ λαμβάνει ὑπόψη του τίς μετρήσεις δὲν θὰ ἦταν δυνατὸν νὰ ταυτίζεται μὲ τὸ στοιχεῖο πού ἡ κρίση του συμφωνεῖ μὲ αὐτές.

Ἀσφαλῶς ὄχι.

Ὅμως αὐτὸ τὸ στοιχεῖο τὸ ὁποῖο ἐμπιστεύεται τὸ μέτρο καὶ τὸν ὑπολογισμὸ θὰ πρέπει νὰ εἶναι τὸ πιὸ εὐγενικὸ τῆς ψυχῆς.

Βεβαίως.

Κι ἐκεῖνο, τότε, πού τοῦ ἐναντιώνεται θὰ εἶναι κάποιο ἀπὸ τὰ χειρότερα μέσα μας.

Κατανάγκη.

Πάνω σ' αὐτὸ λοιπὸν θέλοντας ἐγὼ νὰ συμφωνήσουμε, ἔλεγα ὅτι ἡ ζωγραφικὴ, καὶ γενικὰ ἡ τέχνη τῆς μίμησης, καταπιάνεται μὲ κάτι ποὺ ἀπέχει πολὺ ἀπὸ τὴν ἀλήθεια, καὶ ὅτι ἔρχεται σὲ συνάφεια μὲ τὸ στοιχεῖο [b] τῆς ψυχῆς μας ποὺ βρίσκεται πολὺ μακριὰ ἀπὸ τὴ φρόνηση, καὶ δὲν εἶναι, ἡ τέχνη τῆς μίμησης, συντροφισσα καὶ φίλη μὲ τίποτε γερὸ καὶ ἀληθινό.

Πέρα γιὰ πέρα ἔτσι, εἶπε.

Ἐπομένως, ἡ μιμητικὴ τέχνη, τιποτένια ἢ ἴδια, συναγελάζεται μὲ τὸ τιποτένιο καὶ γεννάει τιποτένια πράγματα.

Ἔτσι φαίνεται.

Κι αὐτό, ρώτησα, ἰσχύει μόνο γιὰ τὴ μιμητικὴ ποὺ δουλεύει μὲ τὴν ὀπτικὴ ἐντύπωση ἢ καὶ γι' αὐτὴν ποὺ δουλεύει μὲ τὰ ἀκούσματα, αὐτὴν ποὺ τὴ λέμε ποίηση;

Φυσικά, εἶπε, καὶ γι' αὐτὴν.

Ἄς μὴ βασιστοῦμε, τότε, εἶπα ἐγώ, μόνο στὴν πρόδηλη ἀναλογία ἀπὸ τὴ ζωγραφικὴ ἀλλὰ ἄς ἔλθουμε καὶ σὲ 'κεῖνο τὸ κομμάτι τοῦ νοῦ [c] στὸ ὁποῖο ἀπευθύνεται ἡ ποιητικὴ μίμηση κι ἄς δοῦμε ἂν εἶναι τιποτένιο ἢ σημαντικό.

Ναί, πρέπει νὰ τὸ κάνουμε.

Ἄς θέσουμε λοιπὸν τὸ ζήτημα ὡς ἑξῆς: Ὑποστηρίζουμε ὅτι ἡ τέχνη τῆς μίμησης ἀπομιμεῖται ἀνθρώπους οἱ ὁποῖοι πράττουν μὲ τὴ θέλησή τους ἢ ὑποκύπτοντας σὲ βία, οἱ ὁποῖοι πιστεύουν ὅτι αὐτὸ ποὺ ἔπραξαν τοὺς βγῆκε σὲ καλὸ ἢ σὲ κακό, καὶ οἱ ὁποῖοι γιὰ ὅλ' αὐτὰ αἰσθάνονται λύπη ἢ χαρά. Ὑπάρχει μήπως καὶ τίποτε ἄλλο ἐκτὸς ἀπὸ αὐτά;

Τίποτε ἄλλο.

Ἄραγε σὲ ὅλες αὐτὲς τὶς καταστάσεις ὁ ἄνθρωπος *ὁμονοεῖ* μὲ τὸν ἑαυτό του; [d] Ἡ ὅπως μὲ τὶς ὀπτικὲς ἐντυπώσεις εἶχε μέσα του διχοστασία καὶ διαφορετικὲς γνώμες τὴν ἴδια στιγμὴ καὶ γιὰ τὰ ἴδια πράγματα, ἔτσι καὶ στὶς πράξεις του διχογνωμεῖ ὁ ἴδιος μὲ τὸν ἑαυτό του καὶ τὸν πολεμᾷ; Κι ἀναλογίζομαι τώρα ὅτι σχετικὰ μὲ αὐτὸ διόλου δὲν χρειάζεται νὰ συζητήσουμε γιὰ νὰ συμφωνήσουμε. Γιατὶ στὴ συζήτησή μας πρωτύτερα μείναμε ἀρκούντως σύμφωνοι πάνω σὲ ὅλα αὐτὰ τὰ θέματα, ὅτι δηλαδή ἡ ψυχὴ μας εἶναι γεμάτη ἀπὸ μύριες τέτοιες ἀντιθέσεις ποὺ ἐκδηλώνονται μέσα μας τὴν ἴδια στιγμὴ.

Σωστά, εἶπε.

Καὶ βέβαια σωστά, εἶπα ἐγώ· νομίζω ὥστόσο ὅτι εἶναι τώρα [e] ἀνάγκη νὰ συζητήσουμε ἐκεῖνο ποὺ παραλείψαμε τότε.